

1 ԱՐՈՒ ԱՎԱ ՄԱՏԱՐԻ

2 Նշակավոր բանաստեղծը Բաղդադի

3 Տասնյակ տարիներ ապրեց

4 խալիֆաների հոյակապ քաղաքում

5Ապրեց փառքի և վայելքի մեջ

6Նգորների և մեծաբունների հետ սեղան նստեց

7 Գիտուների և իմաստուների հետ վեճի մտավ

8 սիրեց և փորձեց ընկերներին

9 եղավ ուրիշ - ուրիշ ազգերի հայրենիքներում

10տեսավ և դիպեց մարդկանց

110 11 մի փոքրիկ քարավանը պաշարով ու պարենով

18 և մի գիշեր,երբ Բաղդադը քուն է մտել

19 Տիգրիսի նոճիածածկ ափերից

20 գաղտնի հեռացավ քաղաքից

I

ԵՎ քարավանը Աբու լալայի

աղբյուրի նման մեղմ կարկաչելով

քայլում էր հանգիստ նիրհած գիշերով

հնչուն զանգերի անուշ դողանջով

II

Նավասար քայլով չափում էր ճամփան

այն քարավանը ոլոր ու մոլոր

և դողանջները ծորում քաղցրալուր

օղողում էին դաշտերը անդորր

III

ՎԻ

մեղկ փափքության մեջ Բաղդադն նիրհում

ջեննաթի շքեղ վառ երազներով

գյուլսրաններում բլբուլն էր երգում

զազելներն անուշ սիրո արցունքով

շափրվանները քրքջոմ էին պայծառ ծիծալիով աղանանդսվեն
բույր համբոոյր էր խնարկվրում չորս կողմ խալիֆաների
քյոշքից լոուսեղեն

մեխանիկի բույրով հովն էր 22նշում
 հեքիաթներն հագար ու մի գիշերվա
 արմալն ու նոճին անուշ քնի մեջ
 օրորվում էին ճամփեքի վրա

Եվ քարավանը ոլոր ու շորոր
քայլում էր առաջ ու ետ չէր նայում,
Անհայտ ուղիներ Աբու լալայի
բլուր հրապուրյով կանգնում, փայփայում:

Գնա, միշտ գնա, իմ քարավանս,
գնա մինչև օրերիս վերջը
Այսպես էր խոսում իր սրտի խորքում
Աբու Մահարին, մեծ բանաստեղծը

ԿՆԱ մենավոր վայրերը թափուր,
 ազադ, կոյս և սուրբ զմբուխայա հեռուն
 դեպի սրևը սլացիր անդուլ,
 և սիրտս այրիր արևի սրտում

Ախ, մնաք բարև,չեմ ասում ես ձեզ,
 իմ հոր գերեզման, օրոցք մայրական,
 սիրտս հավերժ խռով է ձեզ հետ
 հայրենական հարկ, հուշեր մանկական

ապում եմ այն ինչ որ սիրել եմ հիմա
ինչ որ տեսել եմ մարդկային հոգում

Իժ դարձավ խայթող իմ սերը հիմա,
թույն արելությանք սիրտս է եռում

XII

ապում եմ ինչ որ սիրել եմ առաջ
ինչ որ րեսել եմ մարդկային հոգում
մարդկային հոգում զագիր ու նանիր
համրել են հազար գարշանք ու նեղկում

XIII

բայց ամենից շատ ապում եմ
հազար ու մեկ երրորդը **kskicÆ** ° հոգու
որ զարդարում է անմեղ սիրելի լուսապսակով երեսը մարդու

XIV

մարդկային լեզու
դու որ երկնային բուրով ու թույրով
շղարշով պայծառ, ծածկում ես մարդու դժողքը հոգու
ոգելես արդյոք ճշմարիտ մի բառ

XV

իմ սեզ քարավան,
զնա մխրճվիր
անապատի մեջ վայրի ու բոցոտ
և իջևանիր այն պղնձացած
սեզ ժայրերի վրա գազաների մոտ

XVI

խբեմ վրանըս օձ - կարիճների
բների գլխին վրանըս խփեմ
այնպեղ բյուր անգամ ես ապահովեմ
քան թե մարդկանց մոտ կեղծ ու ժպտադրեմ

XVII

քան ընկերի մոտ, ախ որի կրծքին,
դնում էի ես գլուխս սիրով
գլուխը ընկերի որ շղարշում է
անդարձ կորստի անդունդը ստով

XVIII

այնքան ժամանակ որքան արնը

կայրե Սինայի գագաթները վեա,
և անապատի դեղին շեղջերը հորձանքներ
կտան ալիքների պես

XIX

Ես չեմ կամենա ողջունել մարդդկանց
նրանց սեղանից պատառ չեմ կտրի
գագանների հետ հացի կնսպեմ,
ողջույնը կ առնեմ բորենիների

XX

Եվ գագանները թող ինձ հոշոտեն
վայրագ հողմերը շաչեն ինձ վրա
և այսպես մինչև աշխարհի վերջը
քարավանս անդարձ գնա, ու գնա...

XXI

ն վերջին անգամ Աբու լալայի
եր դարձավ նայեց նիրհած Բաղդադին
գարշանքով շրջեց ճակարը կնճրոտ
ու փարվեց ուղտի թավ պարանոցին

XXII

սիրով գուրգուրեց, ջերմ շրթունքներով
համբուխեց ուղտի ճակարը վճիպ
ն թարթիչներից նրա կախվեցին
անգուսպ արցունքի երկու կախվող շիթ

XXIII

անուշ մրմունջով, նիրհած դաշտերով մեղմ օրորվում էր ձիգ քարավանը
գնում էր առաջ դեպի անապատ անհայտ ափերը, կույս հեռաստանը
անհայտ ափերը կույս հեռաստանը

Եվ օրորվում էր այն քարավանը
սեզ արմավների շարքերի միջով
փոշի էր հանում հանում փոշու քարավանը
որ վարում էր լուռ խորշակն հուր շնչով

II

քայլիր քարավանս ինչ ենք թողել մենք
որ կարոտանալով ցանկամք մեր դարձը
այսպես էր խոսում իրեն սրբի հետ
Աբու լալայի, մեծ բանաստեղծ ը

III

թողել ենք այնպեղ կին արվածային,
սեր - երջանկություն, անհուն երազանք
քայլիր, կանգ մի առ,
թողել ենք այնպեղ շղթա ու կապանք **kskiÆ** ն փառփանք

IV

և կինն ինչ է որ.....խորամանկ, խաբող
առնասանձ մի սարդ հավերժ նանրամիտ
որ հացդ է ուտում ;
համբույրի մեջ սուտ խորամանկ,խափող,
սառնախսանձ մի սարդ,հավերժ նանրամիտ
և քո գրկի մեջ գրկում ուրիշին

V

խարխուլ մակույքով հանձնվիր ծովին
քան թե հավարաս կնոջ երդումին
նա կակազ վավար, մի չքնաղ դժոխք
նրա բերանով Իբլիսն է խոսում

VI

դու երազել ես աստղը հեռավոր
հրեշտակաձն շուշանն ըսպիտակ
որ քո վերքերին բալասան լինի
ոսկեշոջ երազ կյանքի ցավի փակ

VII

դու փենչացել ես լույս ավերի մեջ
քեզ իրեն կանչող աղբյուրի եզրին
և անմահության ցողնես երազել
և անուշ լացել երկնային կրծքին

VII

բայց սերը կնոջ փոջորված հոգուդ

աղ - ջուր է փալիս որ միշտ ծարվանաս
հուր փարփանքի մեջ հաղթական կնոջ
մարմինը լիզես և չհագեմաս

VIII

ոհ կնոջ մարմին, պաղղշուր, օձեղեն,
դիվական անոթ ոճիպրների չար
դու, որ մսեղեն դառն
հաճոյքով արևը հոգու դարձնում ես խավար

IX

ապում եմ սերը մահու պես անգութ
հավիպյան այրող, խոցող գաղպնաբար
այն քաղցր թույնը որով արփողը
սպրուկ է դառնում կամ բռնակալ

X

ով սեր բնության դու խոշորագիչ կամք,
նենգ ու դավադիր ոգի աննահանջ
դու թոհուրոհի ընդերք մոլեգնած,
արյուն ցավաբանջ, արյան մղձավանջ

XI

ապում եմ կնոջ փառերքը կրքի,
միշտ բերմնավորող եղեռնը անսանձ
աղբյուր անսպառ որ կուրակում է

XII

ապում եմ նորից սերն ու կնոջը
իր համբույբները շողում ու դժնյա
փախչում եմ նրա ճահիճ - մահիճից
ու անիծում եմ երկունքը նրա

III

երկունքը դաժան և հավերժական.
որ հեղեղում է վրառն իժերի.
որոնք խայթում են հոշոտում իրար
ասպդերներն պղծում փոփանքով ժահրի
սրիկա է նա որ հայր է լինում

որ երանավետ ծոցից ոչնչի
գոյության կոչում թշվառ հյուլեին
և գլխին վառում գեհենն այս կյանքի

XVI

իմ հայրը իմ դեմ մեղանչեց,
սակայն չմեղանչեցի ես ոչ ոքի դեմ, –
այս իմ կտակը թող գրվի շիրմիս,
երես լուսնի տակ մի խորշ պիտ գտնեմ

XVII

այնքան ժամանակ որ ծովը
պիտի փարե Նեջազի ավերն զմբուխտյա
ես ետ չեմ դառնա կնոջ մոտ երբեք,
ես չեմ կարոտնա թովչանքին նըրա

XVIII

կգգվեմ վայրի տառասկը դժնի
և կհամբուրեմ փշերը նրա
գլուխս կդնեմ այրվող ժայռերին
ն կըլամ նրանց ջերմ կրծքի վրա

XI

և քարավանը մեղմիկ կարկաչով
չափում եր ճամփան ոլոր ու մոլոր
դեպի երագուն և կապույտ հեռուն
հոսում եր առաջ հանգիստ ու անդորր

զանգակներն, ասես, հեկեկում եին
և ծորում հատ - հատ հնչուն արցունքներ
քարավանն, ասես, լալիս եր անուշ
ինչ որ Մահարին սիրել լքել եր

XXI

սիրո վերքերի, վշտոտ կարոտի
ն երագական թաղձանքի քնքուշ
և Աբու լալան խորհում եր մռայլ,
և նրա վիշտը անհունի նման

ինչպես իր ուղին որ գալայրվում է, ձգվում է անձայր ու չունի վախճան
ողջույն չեր վերցնում, ողջույն չեր փալիս
անցնող ու դարձնող քարավաններին

I

և քարավանը Աբու լալայի
աղբյուրի նման մեղմ կարկաչելով
հանգիստ, միաչափ քայլում եր առաջ
հեգ լուսնյակի շողերի միջով:

II

և լուսինն, ինչպես ջեններթի մաքաղ
փերիի կուրծքը չքնաղ, լուսավառ
մերթ ամանչելով պահվումեր ամպում
ն մերթ թրթռուն փայլում էր պաայծառ

III

նիրի էին մտել ծաղկունքը բուրյան
աղամանդերով շքեղ գինինդերով
ծիածանաթն հավքերը իրար
գուրգուրում էին քնքուշ մրմունջով

IV

մեխակի բույրով հովն եր շնջում
հեքիաթներն հազար ու մի գիշերվա
արմավն ու նոճին անոռու թնի
օրորվում էին ճամփեքի վրա

V

հովի գրույցին ունկն դնելով
Աբու Մահարին խոռում էր անձայն
աշխարհն էլ ասես մի հեքիաթ լինի –
անսկիզբ, անվերջ հրաշք դյութական

VI

և ով է հյուսել հեքիաթն այս վսեմ
հյուսել աստղերրով, բյուր հրաշքներով
և ով է պարմում բյուր - բյուր ձևերով

անդուլ և անխոնջ այսպես թովջանքով
VII

ազգերեն եկել, ազգեր գնացել
և չեն ըմբռնել իմաստը նըրա
բանաստեղծերն են հասկացել դույզն
ինչ և թոթովում են հնչուններն անմահ
VIII

ոչ ոք չի լսել սկիզբը նըրա
ոչ ոք չի լսելու վախճանը նըրա
ամեն հնչյունը դարերը ապրում
ամեն հնչյունին վերջ, սկիզբ չկա
IX

բայց ամեն մի նոր,ն ծղնվածի համար
նորից պատմվում է հեքիաթն այս շքեղ
նորից սկսվում և վերջանում է
ամեն մի մարդու կյանքի հեպ մեկտեղ
X

կյանքը երազ է, աշխարհը հեքիաթ,
ազգեր սերունդներ անցնող քարավան
որ հեքիաթի մեջ վառ երազի հեպ
չվում է անտես դեպի գերեզման
XI

կույր ու գուլ մարդիկ, առանց երազի
առանց լսելու հեքիաթն այս վսեմ
իրար կոկորդից պապառեք եք հանում
և դարձնում աշխարհն ահավորին ահավոր ջեհնեմ
XII

ձեր օրենքները – լուծ ու խարազան,
և անելք մի ցանց խոլական սարդի
և որոնց ժահրով թունավորում եք երգը
բլբուլի անուրջը վարդի
XIII

և ունայնաշունչ հողմը կշաչե
ձեր ոսկորների քարերի վրա

Իսկ վայելելու դուք միշտ ապիկար
երազն այս չքնաղ հեքիաթն այս ոսկյա
XIV

գոհար աստղերի քարավաանները
թափառում երկնի ճամփեքով
և դողանջում էր ողջ երկինքն
պայծառ անշեջ զընգոցով
XV

և արար- աշխարհ լցված էր դյութական
բյուր նվազներով հավերժ երկնային
և անուրջներում նա վերասլաց
լսում էր հոգով վսեմ երգերին
XVI

զնա քարավան. մեղմ հնչյուններով
հյուսելով երկնի լույս դողանջի հեք
վիշտս փուր հովին
քայլի բնության ծոցը մայրական և մի նայիր եք
XVII

փար ինձ լուսազգեստ, ուրար մի եզերք
հեռու, հեռավոր մենավոր ավեր
սուրբ մենակության դու իմ օազիս, դու երազների
աղբյուր գովաբեր
XVIII

լռության երկինք խոսիր դու ինձ հեք
աստղերիդ լեզվով և ամոքիր ինձ
XIX

լռության երկինք խոսիր դու ինձ հեք
գուրգուրիր հոգիս աշխարհից խոցված.
մարդուց խայթըված վիրավոր հոգիս
XX

իմ մեջ այրվում է մի անհագ կարոտ
կարեկից մի սիրտ լացող հավիտյան.
և իմ հոգում կա մի չքնաղ երազ,

և սուրբ արքայասուրբ. և սեր անսահման՝
Ոգիս ազատ է ես չեմ հանդուրժում իշխող իմ վրա
ոչ մի գոյություն

XXI

ոչ օրենք; սահման. ոչ ճակարագիր;
ոչ չար ու բարի և ոչ դարստան
և իմ կամքից դուրս ամեն ինչ բանտ է,
և ստրկացում; և բռնադատում

II

Ես կուգեմ լինել անսահման ազատ,
անպարտք անիշխան այլև անասրված
հոգիս տնջում է միայն միմիայն
մեծ ազատության անհուն; անտարած:

XXIII

և քարավանը հյուսվում էր առաջ
և նըրա վերնշողոտում էին վառ
մանկան ժպիտովաստղերը ազատՁՁ
այն հավերժափայլ աչքերը գոհար

XXIV

և կանչում էին նրան կաթոգին
լույս թարթումները ոսկի աստղերի
և հոգին լցնում վսեմ դողանջով
երկնքի հազար բյուրեղ զանգերի

XXV

վճիտ գիշերին դյութական ցուքով
փայլում էր ուղին փիրուզյա հեռվում
և քարավանը օրոր ու շորոր
քայլում էր անդորր փիրուզյա հեռուն... «Ֆ14»«Ֆ14»«Ֆ14»«Ֆ14»

B

I

գիշերն ահարկու և սև , և հսկա
մի շողջիկի պես թևերը փռեց
անծիր թևերը իջան;
ծածկեցին քարավանն ուղի

և դաշտերն անափ

II

և հորիզոնից մինչև հորիզոն

երկինքը լցվեց մռայլ ամպեր

չեին շողշողում լուսին և արև

խավարն ասես թե պարած խավարով

III

և հողմերն ահեղ նժույզների պես

մի շղդիկի մեջ թևերը փռեց

անծիր թևերը իջան ծածկեցին ողին և դաշտերն անդորր